



### บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ในลักษณะวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและความสัมพันธ์กับการปรับตัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

#### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป เพศชาย หญิง ได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ตามขององค์การอนามัยโลกโดยอาศัยการจำแนกความผิดปกติทางพฤติกรรมและทางจิต ครั้งที่ 10 (International Classification of Disease/ICD 10) ที่มารับบริการต่อเนื่องแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป เพศชาย หญิง ได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ตามขององค์การอนามัยโลกโดยอาศัยการจำแนกความผิดปกติทางพฤติกรรมและทางจิต ครั้งที่ 10 (International Classification of Disease/ICD 10) ที่มารับบริการต่อเนื่องแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียง จำนวน 165 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่แทนที่ (Simple Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์อำนาจทดสอบ (Power of test) เพื่อควบคุมความผิดพลาด Type I และ Type II โดยการกำหนด Effect size = 0.30 เพื่อควบคุมขนาดของความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม (Cohen, 1978 อ้างใน รัตน์ศิริ ทาโต, 2551) โดยกำหนดค่า Alpha = 0.01 ที่ Power = 88 % และกำหนดความสัมพันธ์ = 0.30 โดยได้นำการศึกษาของอรุณประไพ บัวสี (2551) จากการคำนวณได้จำนวนประชากร 150 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มอีก 10 % ของการคำนวณ (ประคอง วรรณสุด, 2542) ในการศึกษาจึงได้ประชากร 165 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่แทนที่ (Simple Random Sampling) ดังนี้

2.1 สุ่มโรงพยาบาลทั่วไปในเขตภาคตะวันออกเฉียงสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากแบบไม่แทนที่ จาก 8 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา โรงพยาบาลตราด โรงพยาบาลระยอง โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว โรงพยาบาลนครนายก โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี

ได้ 4 แห่ง คือ โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว โรงพยาบาลนครนายก โรงพยาบาลที่ไม่ได้รับการสุ่มคือ โรงพยาบาลตราด โรงพยาบาลระยอง โรงพยาบาลชลบุรี และโรงพยาบาลพระปกเกล้าจันทบุรี

2.2 แต่ละโรงพยาบาลกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดโดยใช้สัดส่วนเท่า ได้กลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

โรงพยาบาล	ประชากร (N=270)	กลุ่มตัวอย่าง (N = 165)
โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา	96	60
โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์	53	30
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว	73	45
โรงพยาบาลนครนายก	48	30

3. แต่ละโรงพยาบาลได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่มารับบริการตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) ดังนี้ คือ

3.1 เป็นผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยจากจิตแพทย์ว่าเป็นโรคซึมเศร้า ตามหลักเกณฑ์การวินิจฉัยขององค์การอนามัยโลก (International Classification of Disease/ICD 10)

3.2 สามารถพูด และฟังภาษาไทยได้รู้เรื่อง และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ด้วยการเซ็นยินยอมในการให้ข้อมูล

3.3 ไม่มีภาวะสมองเสื่อม โดยประเมินจากแบบทดสอบสภาพสมองเบื้องต้นฉบับภาษาไทย (MMSE- Thai 2002) โดยมีคะแนนการประเมินตั้งแต่ 23 คะแนน ขึ้นไป

เกณฑ์ในการคัดกลุ่มตัวอย่างออกจากการวิจัย (Exclusion criteria)

- 1) มีอาการหูแว่วอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยมีพฤติกรรมโต้ตอบกับเสียงหูแว่วที่ได้ยิน
- 2) มีความคิดสับสน ไม่สามารถอยู่หนึ่งๆ ได้ หรือมีโรคร่วมทางระบบประสาท
- 3) มีอาการทางร่างกายรุนแรงที่ไม่สามารถตอบแบบสัมภาษณ์ได้หรือขัดต่อการตอบแบบสัมภาษณ์

4) การตอบแบบสัมภาษณ์ได้ไม่ครบทุกข้อหรือขอลอนตัวออกจากการวิจัย

5) ไม่เป็นโรคทางจิตเวชอื่นๆ

4. สัมภาษณ์ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่มารับบริการต่อเนื่องแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลทั่วไปผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเองให้ได้ครบตามจำนวน รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย จำนวน (N=165)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
<b>เพศ</b>		
ชาย	70	42.4
หญิง	95	57.6
<b>อายุ (ปี) (<math>\bar{X} = 65.83 \pm S.D = 3.86</math>)</b>		
60 -70	139	84.2
71-80	26	15.8
<b>สถานภาพสมรส</b>		
โสด	15	9.1
คู่	114	69.1
หม้าย	25	15.2
หย่า	11	6.7
<b>รายได้(บาท/เดือน) (<math>\bar{X} = 6,733.33 \pm S.D = 3340.86</math>)</b>		
ต่ำกว่า 5,000	65	39.4
5,001 -10,000	87	52.8
10,001 ขึ้นไป	8	7.8
<b>ระดับการศึกษา</b>		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	20	12.1
ระดับประถมศึกษา	82	49.7
ระดับมัธยมศึกษา	24	14.5
ระดับอาชีวะ/อนุปริญญา	20	12.1
ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	19	11.5
<b>ระยะเวลาการเจ็บป่วย (ปี) (<math>\bar{X} = 3.88 \pm S.D = 2.70</math>)</b>		
1-5	118	71.5
6-10	47	28.5

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม 4 ส่วน มีดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย โดย อายุ รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย เป็นคำถามปลายเปิด ส่วนเพศ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา เป็นคำถามปลายปิดมีตัวเลือกให้เลือก

ส่วนที่ 2 แบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุ Thai Geriatric Depression Scale (TGDS) พัฒนาขึ้นในปีพ.ศ. 2537 โดยกลุ่มฟื้นฟูสภาพสมองเครื่องมือนี้มีรากฐานจาก Yasavage et al.,(1978) ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยครั้งแรกโดย อรวรรณ ถีทองอินทร์ (2533) เครื่องมือนี้ได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 275 คนทั่วประเทศพบว่ามีค่าความคงที่ภายใน KR20 เท่ากับ 0.93 (นุสรานามเดช, 2539 อ้างใน สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ, 2543) แบบประเมินนี้เหมาะที่ใช้ในการวินิจฉัยแยกโรคและภาวะซึมเศร้า แบบวัดนี้ใช้สำหรับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุประเมินด้วยตนเอง (self report) ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 30 ข้อ แต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ ใช่และไม่ใช่ ในการประเมินค่าคะแนนในแบบประเมิน ข้อ 1,5,7,9,15,19,21,27,29,30 ถ้าตอบว่าไม่ใช่ ได้ 1คะแนน ข้อที่เหลือ ถ้าตอบว่า ใช่ ได้ 1 คะแนน แล้วนับคะแนนในทุกข้อคำถาม ทั้ง 30 ข้อ รวมกัน และแบ่งระดับภาวะซึมเศร้า เป็น 3 ระดับ ดังนี้ 0-12 คะแนน หมายถึงปกติ 13-18 คะแนนหมายถึงมีความเศร้าเล็กน้อย 19-24 คะแนน หมายถึง มีความเศร้าปานกลาง 15-30 คะแนน หมายถึงมีความเศร้ารุนแรง การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบประเมินนี้ เหมาะที่ใช้ในการวินิจฉัยแยกโรคและภาวะซึมเศร้าเหมาะกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา เนื่องจากแบบประเมิน TGDS มีความเที่ยงตรงสูงอย่างสม่ำเสมอและมีความเชื่อมั่นเป็นที่ยอมรับ

#### การตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แบบประเมินชุดนี้มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาและ ความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี มีค่าความจำเพาะที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง ผู้วิจัยจึงไม่ได้มาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาซ้ำ

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) นำแบบวัดความเศร้าในผู้สูงอายุ Thai Geriatric Depression Scale (TGDS) ที่ได้รับการปรับปรุงและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วไปทดลอง กับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่คลินิก จิตเวช โรงพยาบาลเปล่งยาว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ .83

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม The personal resource questionnaire : PRQ85 Part II ซึ่ง ประยุกต์ตามแนวคิดของของ Brandt & Weinert (1981) เนื่องจากเป็นแบบวัดที่นิยมใช้ในการวัดหน้าที่การสนับสนุนทางสังคมและมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนั้นเครื่องมือนี้ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยโดย ชมนาดวรรณพรศิริ (2535) และนำไปทดลองใช้กับพยาบาลได้ค่าความเชื่อมั่น 0.87 และมีผู้นำเครื่องมือนี้ไปใช้อย่างกว้างขวาง เช่น ประไพ ทายุทธ (2545) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยจิตเภทจากพิษสุรา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.86 รัชฎาพร ธรรมน้อย (2548) ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมและสัมพันธภาพในครอบครัวของผู้ที่พยายามฆ่าตัวตาย ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.88 มีข้อคำถาม 25 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกรู้สึกผูกพันใกล้ชิด ด้านความรู้สึกรู้สึกผูกพันใกล้ชิด (Attachment) 5 ข้อ ได้แก่ 1-5 ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) 5 ข้อ ได้แก่ 6 - 10 ด้านได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนา (Opportunity for nurturance) 5 ข้อ ได้แก่ 11-15 ด้าน การได้รับการยอมรับในคุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) 5 ข้อ ได้แก่ 16 - 20 ด้านการได้รับความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เหมาะสม (The obtaining of guidance) 5 ข้อ ได้แก่ 21-25 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยแบ่งลักษณะของข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงบวก (Positive) และข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงลบ (Negative) ดังนี้

ข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงบวก (Positive) จำนวน 19 ข้อ ได้แก่ 1,3,4,6,7,8,10,12,14,15,16,17,18,19,20,22,23,24,25

ข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงลบ (Negative) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 2, 5, 9,11,13,21 การตอบแบบสอบถามให้เลือกตามความถี่ของความคิดเห็น แบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	7	คะแนน
เห็นด้วย	6	คะแนน
ค่อนข้างเห็นด้วย	5	คะแนน
ไม่แน่ใจ	4	คะแนน
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลผลค่าคะแนน มีเกณฑ์การคิดค่าคะแนน โดยคิดจากค่าของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถามและแปลความหมายของคะแนนจากคะแนนรวมทั้งหมด โดยกำหนดเกณฑ์เพื่อแบ่งระดับการสนับสนุนทางสังคมตามการแบ่งระดับของ Best (1977 อ้างใน หนึ่งฤทัย แก่นจันทร์, 2540; นริรัตน์ นิลขำ, 2548) ซึ่งช่วงคะแนนในการแบ่งระดับการสนับสนุนทางสังคมเป็น 1.66 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.66 หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 1.67-2.33 หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.34-3.00 หมายถึง การสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง

#### การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม

1.การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเนื้อหาและความครอบคลุมของข้อคำถามปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำไปตรวจสอบตรงตามเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องตามเกณฑ์การให้และการแปลผลคะแนน ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของช่วงคะแนนที่ใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนี้

อาจารย์จิตแพทย์มีความเชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ 1 คน

อาจารย์พยาบาลมีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสาขาสุขภาพจิตและจิตเวช 2 คน

พยาบาลผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 2 คน

ตัดสินใจโดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องและยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 80 หรือ 4 ใน 5 คน จากนั้นนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไข และได้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาคำนวณหาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ด้วยการคำนวณดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาต้องได้ค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.80

พบว่าความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ปรับมาตราส่วนประมาณค่า จากแบบสอบถามเดิมมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ เพื่อให้ตรงกับบริบทของผู้สูงอายุ โรคซึมเศร้า ลดลงเหลือ 3 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด 3

ค่อนข้างเห็นด้วย 2

ไม่เห็นด้วย 1

โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินการสนับสนุนทางสังคม โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการการสนับสนุนทางสังคม ออกเป็น 3 ระดับ คือ ไม่ดี ปานกลาง ดี โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3 ต่ำสุดเท่ากับ 1 คะแนน

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{3-1}{3} = 0.66$$

เกณฑ์การแปลผลค่าคะแนน มีเกณฑ์การคิดค่าคะแนน โดยคิดจากค่าของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถามและแปลความหมายของการสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.66	หมายถึง	มีการสนับสนุนทางสังคมไม่ดี
ค่าเฉลี่ย	1.67-2.33	หมายถึง	มีการสนับสนุนทางสังคมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34-3.00	หมายถึง	มีการสนับสนุนทางสังคมดี

นำข้อเสนอแนะปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เห็นด้วยนำข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข แล้วนำมาคำนวณหาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ .84

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับการปรับปรุงและผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่คลินิก จิตเวช โรงพยาบาลเปล่งยาว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .86

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปรับตัว ผู้วิจัยคัดแปลงมาจาก รุจิรงค์ แอกทอง (2549) โดยอาศัยกรอบทฤษฎีการปรับตัวของรอย โดย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย

- 1) การปรับตัวด้านร่างกาย
- 2) การปรับตัวด้านอึดมโนทัศน์
- 3) การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่

4) การปรับตัวด้านพึงพาระหว่างกันและกัน เครื่องมือชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิทางการแพทย์ การพยาบาล และผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับภาวะจิตสังคม และสุขภาพจิตผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ซึ่งมีความเห็นตรงกันร้อยละ 75 และผ่านการตรวจสอบความ

เทียบกับผู้สูงอายุจำนวน 30 คน โดยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.89 แบบสอบถามการปรับตัวของป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ ประกอบด้วยคำถาม 25 ข้อ ได้แก่ ด้านร่างกาย ข้อ 1- 7 ด้านอ้อมโนทัศน์ ข้อ 8-14 ด้านบทบาทหน้าที่ ข้อ 15-20 และด้านพึงพาระหว่างกันและกัน ข้อ 21-25 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยแบ่งลักษณะของข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงบวก (Positive) และข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงลบ (Negative) ดังนี้

ข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงบวก (Positive) จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,14,15,16,17,18,19,20,21,22,25

ข้อคำถามที่มีความหมายในเชิงลบ (Negative) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 10, 13, 23,24  
การตอบแบบสอบถามให้เลือกตอบตามความถี่ของความคิดเห็นแบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ดังนี้

มาก หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติ มีความคิด/ความรู้สึก/การกระทำตามข้อนี้เป็นประจำ  
ปานกลาง หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติ มีความคิด/ความรู้สึก/การกระทำตามข้อนี้เป็นบางครั้ง  
น้อย หมายถึง ท่านได้ปฏิบัติ มีความคิด/ความรู้สึก/การกระทำตามข้อนี้บ้างครั้ง  
หรือไม่ได้ปฏิบัติเลย

การให้คะแนนมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ความคิดเห็นในการปรับตัว	คะแนน
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1

โดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินการปรับตัว โดยใช้เกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

$$\text{อันตรายกัซััน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}}$$

ซึ่งการศึกษากัซัันนี้ แบ่งการปรับตัว ออกเป็น 3 ระดับ คือ ไม่ดี ปานกลาง ดี โดย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3 ต่ำสุดเท่ากับ 1 คะแนน

$$\text{อันตรายกัซััน} = \frac{3-1}{3} = 0.66$$



เกณฑ์การแปลผลค่าคะแนน มีเกณฑ์การคิดค่าคะแนน โดยคิดจากค่าของคะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถามและแปลความหมายของการปรับตัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.66	หมายถึง	มีการปรับตัวไม่ดี
ค่าเฉลี่ย	1.67-2.33	หมายถึง	มีการปรับตัวปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	2.34-3.00	หมายถึง	มีการปรับตัวดี

#### การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเนื้อหาและความครอบคลุมของข้อคำถามปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำแล้วนำไปตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องตามเกณฑ์การให้และการแปลผลคะแนน ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของช่วงคะแนนที่ใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนี้

อาจารย์จิตแพทย์มีความเชี่ยวชาญด้านจิตเวชศาสตร์ 1 คน

อาจารย์พยาบาลมีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลสาขาสุขภาพจิตและจิตเวช 2 คน

พยาบาลผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 2 คน

ตัดสินใจใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องและยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 80 หรือ 4 ใน 5 คน จากนั้นนำแบบสอบถาม ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไข และได้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาคำนวณหาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ด้วยการคำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหาต้องได้ค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.80 ผลของการคำนวณหาดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ .86

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ที่ได้รับการปรับปรุงและผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุที่คลินิก จิตเวช โรงพยาบาลเปล่งยาว ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเที่ยงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .85

#### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองรวมทั้งสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนิน การเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากคณะพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว และโรงพยาบาลนครนายก โดยชี้แจง เรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัย วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขออนุญาตจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยแต่ละ โรงพยาบาลตามวันและเวลาดังนี้

โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา	วันจันทร์	เวลา 07.30 – 12.00น.
โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์	วันอังคาร	เวลา 07.30 – 12.00น.
โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว	วันพุธ	เวลา 07.30 – 12.00น.
โรงพยาบาลนครนายก	วันพฤหัสบดี	เวลา 07.30 – 12.00น.

2. เมื่อได้รับการอนุมัติให้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากผู้อำนวยการแต่ละ โรงพยาบาลเข้าพบหัวหน้าแผนก และเจ้าหน้าที่พยาบาลแผนกคลินิกจิตเวช เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์รายละเอียดและขอความร่วมมือในการทำวิจัย

3. การเก็บข้อมูลผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดย

3.1 ศึกษาเพิ่มประวัติผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ

3.2 แนะนำตนเองและสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยและครอบครัว

4. ผู้วิจัยจะชี้แจงรายละเอียดในการทำวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ป่วยและญาติขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ ยินดีเข้าร่วมการวิจัย พัททกษสิทธิ์กลุ่มตัวอย่างด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบเอกสารชี้แจงข้อมูล และหนังสือยินยอม และให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

5. อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดพร้อมทั้งอธิบายวิธีตอบแบบสอบถาม แต่ละส่วนจนกลุ่มตัวอย่างเข้าใจ ผู้วิจัยอ่านข้อคำถามของแบบประเมินให้กลุ่มตัวอย่างฟังและกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง แต่จะอ่านข้อคำถามให้ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านแบบสอบถามด้วยตนเองเนื่องจากมีปัญหาด้านสายตา อ่านหนังสือ ไม่ออกและปัญหาโรคซึมเศร้า สำหรับกลุ่มตัวอย่างสามารถอ่านแบบสอบถามได้ให้ทำแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 30 – 45 นาที หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยสามารถสอบถามได้ตลอดเวลา

6. กรณีที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยมีกิจกรรมที่ต้องทำอย่างอื่นก่อนเช่นถึงคิวเข้าพบแพทย์ ก็จะทำให้กลุ่มตัวอย่างทำในกิจกรรมที่ต้องทำก่อน และขอความร่วมมือให้ช่วยตอบแบบสอบถามให้เสร็จสมบูรณ์หลังจากทำกิจกรรมอื่นที่ต้องทำแล้ว

7. เมื่อได้รับแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูล

8. เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามข้อสงสัย และตอบข้อซักถาม

9. กล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างทั้งผู้ป่วยและญาติ

10. ดำเนินการตามข้อ 3-9 ใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นระยะเวลา 14 สัปดาห์ ระหว่างเดือน พฤษภาคม 2554 ถึงเดือน กรกฎาคม 2554 จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 165 คน จึงนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วนของแบบสอบถามแต่ละฉบับ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

### การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังได้รับอนุญาตให้ทำวิจัย โดยผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอพบกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งแนะนำตัว แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สิทธิประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างพึงได้รับ ได้แก่ การได้รับความเคารพในเกียรติของความเป็นมนุษย์ ความยุติธรรม การพิทักษ์สิทธิในการปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลจากการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงประโยชน์ของการใช้ผลวิจัย ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามใช้เวลา 30-45 นาที การตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจและมีสิทธิ์ตอบรับหรือปฏิเสธการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้โดยไม่มีผลต่อการให้บริการสุขภาพแต่อย่างใด นอกจากนี้ในระหว่างตอบแบบสอบถามหากกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมงานวิจัยแล้วไม่พอใจหรือไม่ต้องการตอบแบบสอบถามต่อ สามารถบอกเลิกได้ รวมทั้งผู้วิจัยจะทำการชี้แจงข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ และนำเสนอในภาพรวม เมื่อก่อนกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะให้กลุ่มตัวอย่างเซ็นชื่อในใบยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย (Informed Consent Form)

### การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำถามแต่ละฉบับ พร้อมทั้งกำหนดรหัสข้อมูลของแบบสอบถามเพื่อนำไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ พบว่าข้อมูลมีความครบถ้วน โดยก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณสมบัติตามข้อตกลงเบื้องต้นต่อไปนี้ คือ Normal Distribution วิธีการตรวจสอบลักษณะการแจกแจงข้อมูล (Data distributions) โดยมีสมมุติฐานที่ทดสอบคือข้อมูลต้องมีการแจกแจงเป็น โค้งปกติโดยเฉพาะตัวแปรที่สำคัญ (ประภาส จิโรจน์กุล, 2548) วิเคราะห์โดยตาราง Descriptives แผนภูมิ Histogram ภาพลำต้นและใบ (Stem and Leaf) Detrend Normal Q-Q plot และตาราง Test of Normality ด้วยการทดสอบ Kolomogorov- Smimov Test ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทุกตัวและตัวแปรตามมีระดับการวัดอย่างน้อยเป็นมาตราวัดช่วงมาตราหรืออัตราส่วน หรือมีการ

แปลงเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy variable) (กัลยา วานิชบัญชา, 2545) ในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรอิสระที่แปลงเป็นตัวแปรหุ่นได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา ผลจากการทดสอบการแจกแจงพบว่าตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ

สำหรับการวิเคราะห์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1) ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเจ็บป่วย วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2) การศึกษาการปรับตัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ วิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ รายได้ ระยะเวลาการเจ็บป่วย ภาวะซึมเศร้า การสนับสนุนทางสังคม กับการปรับตัวของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าวัยสูงอายุ วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

การพิจารณาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร พิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หรือค่า  $r$  (ประคอง กรรณสูต, 2542) ดังนี้

$r = \pm 1.00$	หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างสมบูรณ์
$r = > .70$	หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับสูง
$r$ มีค่าระหว่าง .30 -.69	หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
$r = < .30$	หมายความว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
$r = 0$	หมายความว่า ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา วิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi square) โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05